

על כפיו יביא: מה הסיפור של אליהו הנביא?

הכותרת הבאה הופיעה בעמודי החדשות לא מזמן¹: "אליהו הנביא הציל את חייו". נ', יהודי תושב השומרון, יצא לשדה אדמה ליד היישוב שלו. לפתע התקרבו ארבעה צעירים ערבים מכפר סמוך, תקפו אותו במכות רצח, הפילוהו על הרצפה וכרכו חתיכת בד סביב הצוואר שלו. הוא החל לראות עיגולים שחורים וספר את השניות שנותרו לו לחיות. פתאום צץ ערבי מבוגר, צעק עליהם בערבית שיעצרו, הבריח אותם מהמקום ועצר את האירוע.

שלושה חודשים חלפו עד שהצבא לכד את ארבע המחבלים, אבל אותו ערבי מבוגר, לא נמצא. נ' בטוח שהיה זה אליהו הנביא בכבודו ובעצמו.

כמוהו קיימים אלפי אנשים שעברו את מחנות המוות, הגולאגים, אניות ההצלה ושאר סכנות ומעידים כי ברגע האמת שלח הקב"ה שליח פלאי להציל אותם. כך שבעולם המוכר שלנו, מסתובבת ישות רוחנית, מתה-חיה, שלובשת בשר ודם ומשמשת כשליח למשימות מיוחדות.

זו תוספת על התופעה המופלאה המכונה "גילוי אליהו": הגמרא, המדרשים וספרי הקבלה מלאים בסיפורים על אליהו הקדוש, שמופיע בעולמם של חכמים ומלמד אותם סתרי תורה ורזי עולם. התנא רבי יהושע בן לוי, למשל, זכה תדיר לגילוי אליהו, ועל האריז"ל כתוב שלמד את כל תורתו מתחילתה ועד סופה מאליהו הנביא. וכמובן, כולנו זוכים להיות קרובים לאליהו בכל ברית מילה וליל הסדר.

וכאן ראוי לברר מיהו אליהו? האם יש אדם בשר ודם שחי לנצח ונעלם וצץ כשזקוקים לו? או שמדובר במלאך רוחני? או אולי זו רק תובנה נפשית שפועמת בליבנו ומאירה את הטוב?

עוד לא ברור: **למה אליהו?** מה פתאום יזכה להתעלות מעל כל גדולי הדורות ולהיות מבשר הגאולה? ומדוע רגילים לומר "תיקו" - תשבי יתרץ קושיות ובעיות? האם לא היה מתאים יותר להעניק את הכבוד לגדולי הנביאים האחרים כירמיהו וישעיהו ואולי אפילו למשה רבנו בעצמו? הרי משה הוא גואל ראשון שהוציא את ישראל ממצרים ואחר כך זכה להיות מוסר התורה, ואם כן היה ראוי שהוא ישלים את המלאכה ויבשר גאולת העתיד ויפתור בעיות וספקות הלכתיים?

בעקבות פרשת השבוע העוסקת ב"פנחס זה אליהו", והפטרת הפרשה העוסקת באליהו עצמו, אנו רוצים לעסוק בשתי הדמויות המסתוריות הללו – פנחס ואליהו, ולהבין כיצד זכו למה שזכו.

השיעור לא עוסק רק בהיסטוריה ואגדה, אלא **מנסה לפתוח את הדלת לאליהו**. חסידים אומרים כי לאליהו לא מחכים, את אליהו מביאים ויוצרים. עלינו להיות קצת אליהו בעצמנו, כדי שהעולם יהיה מוכן לגילויו לקראת "בוא יום ה' הגדול והנורא" מהרה יגלה אכי"ר².

¹ <https://www.jdn.co.il/news/1719876>

² **מספרים: חסיד ביקש מרבו עצה לגילוי אליהו**. הורה הרב ללכת לביתה של אלמנה ענייה ולהקשיב למה שקורה שם. היה זה ערב פסח והוא שמע את הילדים מתחננים לאוכל חם והאלמנה בוכה על מר גורלה. התרגש האיש, מילא שק עם אוכל ומתנות לחג והשליך מבעד לחלון. אחר כך חזר לרבו, והרב הורה לו ללכת שוב בשבוע הבא לביתה של האלמנה ולהקשיב מה קורה שם. הלך שוב ושמע את הילדים שואלים את אמא: "האם השבוע יהיה לנו בשר ודגים?". היא ענתה בהתלהבות: "בשבוע שעבר שלח ה' את אליהו הנביא שזרק לנו שק עם אוכל ואולי גם השבוע יבוא אליהו לעזור לנו...". הבין היהודי את המסר: אליהו לא בא מבחוץ, הוא בא מבפנים ואם ברצונך לראות את אליהו – תהיה אליהו!

ב. פרשת פנחס נושאת ריח חמוץ-מתוק. הפרשה פותחת את ימי האבל והצער על חורבן בית המקדש, בהיותה נקראת בתוך שלושת השבועות או (כמו השנה) בשבת שחל בה שבעה עשר בתמוז. אבל היא גם מעניקה תקווה מעודדת, משום ש"פנחס זה אליהו" מבשר הגאולה.

אחרי שקראנו בשבוע שעבר על השתוללות הזנות עם בנות מדין, ומסירות נפשו של פנחס לפגוע בזמרי ובאישה המדיינית, השבוע מקבל פנחס את הגמול המגיע לו.

1. במדבר כה: וידבר ה' אל משה לאמר: פינחס בן אלעזר בן אהרן הכהן השיב את חמתי מעל בני ישראל בקנאו את קנאתי בתוכם ולא כליתי את בני ישראל בקנאתי: לכן אמר הנני נתן לו את בריתי שלום: והיתה לו ולזרעו אחריו ברית כהנת עולם תחת אשר קנא לאלוקיו ויכפר על בני ישראל.

הקב"ה מעיד כי עמד לכלות את ישראל בזעמו (הי"ל"ת). פריצת הגדרות סימלה פריקת עול שפלה שאין נחותה הימנה ולא הייתה לה מחילה. רק פרץ קנאתו של פנחס לכבוד שמים, הוכיח כי משהו נותר קיים בליבם של ישראל ועצר את הזעם האלוקי. בתגובה מבטיח הקב"ה שתי הבטחות: "הנני נתן לו את בריתי שלום, והייתה לו ולזרעו אחריו ברית כהונת עולם".

ההבטחה השנייה מובנת:

רש"י: אף שכבר נתנה כהונה לזרעו של אהרן [ופנחס נכדו], לא ניתנה אלא לאהרן ולבניו שנמשחו עמו ולתולדותיהם שיולידו אחר המשחן, אבל פינחס שנולד קודם, לא בא לכלל כהונה - עד כאן.

למרות שאביו וסבו היו כוהנים גדולים ואחיו הצעירים היו כוהנים, פנחס לא התכהן עד לרגע זה. אמנם בשכר מסירתו לקב"ה ניתנה לו כהונה. יתירה מכך: האבן עזרא כותב כי (רוב) הכוהנים הגדולים הצדיקים במהלך הדורות באו מזרעו של פנחס, ולא מאחיו האחרים בני אלעזר הכהן.

אבן עזרא: 'ברית כהונת עולם' – נצח, כי הכהנים הגדולים היו מבני פינחס (כמו בדברי הימים א ה,כט ואילך מונה 21 כוהנים גדולים מזרעו עד סוף ימי בית ראשון).

אבל מה משמעות ההבטחה הראשונה "נותן לו את בריתי שלום"?

רבי יוסף בכור שור: 'הנני נתן לו את בריתי שלום' - אין לו לירא כלום, לא מקרובי זמרי שהיה נשיא, ולא מקרובי כזבי שהיתה בת מלך.

צריך לזכור שפנחס עמד בפני סכנה: בני שבט שמעון בערו לנקום בו שהרג את נשיאם, ואנשי מדין להטו על שהרג את נסיכת המלכות שלהם. לכן מבטיח הקב"ה הגנה והצלת שלום.

אבל חכמי המדרש מטפסים לספירות אחרות ומטילים פצצה:

תרגום יונתן: הריני כורת עמו בריתי שלום ואעשנו מלאך קיים ויחיה לעד לבשר על הגאולה באחרית הימים. **ילקוט שמעוני:** אמר רבי שמעון בן לקיש, פנחס זה אליהו. אמר לו הקב"ה: אתה נתת שלום בין ישראל ובני בעולם הזה, אף לעתיד לבוא אתה עתיד ליתן שלום ביני לבין בני, שנאמר (מלאכי ג) 'הנה אנכי שולח לכם את אליהו הנביא לפני בוא יום ה' וגו' והשיב לב אבות על בנים'.

כאן נולדה הגאולה, וזאת הגדולה שבהבטחות: פנחס לא ימות. פנחס ינצח את המוות ויהפוך להיות דמות קיימת לעד. שכן כשם שפייס את כעס ה' ופעל שלום בינו ובין ישראל, כך יתאחד בנשמת אליהו הנביא, שעתידי להקדים את ביאת המשיח ולבשר על השלום הסופי בין הקב"ה וישראל.

ועד כמה שדברי המדרש מדהימים, הם כתובים כמעט מפורשות בספרי הנביאים³: אנו מוצאים שני קוים מקבילים בין סיפוריהם של פנחס ואליהו, עד שנראה שהם אותו אדם: א. שניהם מופיעים ונעלמים שוב ושוב במשך מאות אלפי שנים. ב. שניהם פועלים בקו של נחישות ותקיפות.

לגבי פנחס: בספרי הנביאים הוא מוזכר בשמו המפורש כ-400 שנים אחרי פרשתנו!. הוא מתואר כנגיד בראשית ימי ההתיישבות בירושלים - שנכבשה על ידי דוד כ-400 שנה אחרי הכניסה לארץ.

2. דברי הימים א ט: ובירושלים ישבו מן בני יהודה... ופנחס בן אלעזר נגיד היה עליהם לפנים.

זאת ועוד: מהמילים "נגיד היה עליהם לפנים", שמשמעותם שירד מגדולתו, לומדים חז"ל על הופעה נוספת שלו כמאה שנים קודם – שהם כ-300 שנה אחרי פרשתנו!:

רש"י: רבותינו אמרו הוא פנחס הכהן, ועל שלא התיר ליפתח נדרו נסתלקה השכינה ממנו.

הסיפור ידוע: באמצע תקופת השופטים, יצא יפתח הגלעדי למלחמה כנגד בני עמון. בלהיטותו לנצח את הקרב, נדר כי כאשר ינצח במלחמה – הראשון שייצא מביתו יהיה קורבן לה'. אולם אלו היו דברי שטות שהובילו לאסון: בחזרתו מהמלחמה, יצאה בתו לקבלו באושר והוא סבר שעליו לקיים את נדרו. היא נשלחה לחיות במדבר בבדידות עד מותה.

מקשה המדרש מדוע לא הלך יפתח אל פנחס, שהיה הכהן הגדול באותם ימים לבקש שיפר את נדרו שנעשה בלי דעת? עונה המדרש כי אלו היו משחקי כבוד: פנחס טען שהמלך צריך לבוא אל הכהן ואילו יפתח טען שהכהן צריך ללכת אצל המלך. וכך בעיקשותו של אביה ובתקיפותו של הכהן הגדול – הובלה בת ישראל תמימה אל מותה. אז ירד פנחס מגדולתו.

ואם ישאל השואל, מדוע איננו מוצאים את פנחס פועל בכל מאות השנים הללו? מדוע לא היה כהן גדול בכל השנים ובמקומו מונו בניו כמובא לעיל מהאבן עזרא? עונה הרלב"ג את המאפיין המובהק ביותר של פנחס ואליהו: שניהם היו שלוחים למשימות מיוחדות ולכן עתים התכסו ועתים התגלו. מעניין גם לציין שלא מסופר כלום על מותו של פנחס והוא פשוט נעלם מהכתובים אחרי ימי דוד.

רלב"ג שופטים ו, ח: ויש לשאול אחר שהיה זה הנביא קיים, איך לא הוכיח ישראל כל ימיו? ולמה הוצרכו לנבואת דבורה? ... ואפשר כי כמו שהיה אליהו פעם נראה ופעם נעלם כשישאהו רוח ה' אל מקום רחוק, כך היה העניין בפנחס. ולזאת הסיבה לא שימש בכהונה גדולה כל ימיו.

חולפות עוד כמאה וחמישים שנים, מלכות ירושלים נשברת למלכות יהודה וישראל ועל כס מלכות ישראל עולים מלכים רשעים. אחד הבולטים הוא אחאב, שמתחנן עם איזבל, עובדת אלילים מצידון שמציפה את ערי ישראל בכוהני בעל. הם נוהגים בשחיתות, כפי שבא לידי ביטוי בסיפור נבות היזרעאלי ואיש אינו מעז לעמוד בפני הזוג העוצמתי והדורסני.

חוץ מאחד שמופיע על בימת ההיסטוריה: אליהו הנביא. אליהו עוצר את השמים לשלוש שנים, טיפת מים לא יורדת ורעב נורא מתפשט. הוא עצמו נאלץ להתארח אצל האישה הצרפית לבקש מעט אוכל. הפטרת פרשת "כי תשא" מספרת על המבחן הדרמטי שעורך אליהו על הר הכרמל כנגד כהני הבעל, והפטרת פרשתנו מספרת את המשך, כיצד איזבל מפעילה מצוד להרגו והוא בורח אל הר חורב, הר סיני, ועורבים מביאים אוכל. הוא זוכה שם להתגלות שמימית נשגבה.

הדבר המדהים ביותר והנוגע לענייננו הוא צורת הסתלקותו מהעולם:

מלכים ב ב: ויהי המה הלכים הלוך ודבר [אליהו ואלישע] והנה רכב אש וסוסי אש ויפרדו בין שניהם ויעל אליהו בסערה השמים: ואלישע ראה והוא מצעק אבי אבי רכב ישראל ופרשיו ולא ראה עוד.

³ הבעל הטורים מוצא רמז בתורה עצמה: האות ו' במילה "שלום" כתובה בספר התורה כשהיא קטועה וקצרה. זה רמז לאליהו מבשר הגאולה, שנאמר אליו (מלאכי): "הנה אנכי שולח לכם את אליה הנביא" – "אליה" בלא ו'.

הנביא מתאר מפורשות כי אליהו לא מת. בעוד שמשה רבנו מת ונקבר בהר נבו, אליהו עולה בגופו, בהיותו חי, השמימה. בהמשך לכך, מבטיח הנביא מלאכי כי הוא יהיה הנביא מבשר הגאולה לפני בוא יום ה' הגדול. (לכאורה פשטות הדברים הם, שכיון שאליהו הוא הנביא היחידי שחי ולא מת, לכן הוא יהיה נביא הגאולה שיקדים את משיח ויבשר על בואו הקרוב).

בנוסף להיותו מבשר הגאולה, מוכר גם לשון הגמרא: "תשבי", שפירושו שאליהו התשבי עתיד ליישב קושיות וספקות הלכתיים. בהמשך לכך מוכר גם המושג "גילוי אליהו" וספרי חז"ל מלאים בעדויות על הופעות של אליהו במהלך הדורות. (כמו עזרתו לרשב"י ובנו במערה. ריב"ל ששואלו על זהות משיח ונענה שהוא יושב על פתח רומי. רבה בר שילא ששומע שהקב"ה אינו חוזר תורה של רבי מאיר. רבי ברוקא ששואלו מי יזכה לעולם הבא והוא מצביע על שניים שמשמחים את הבריות ועוד).

עד כאן קו אחד שמחבר בין "פנחס זה אליהו". קו נוסף שני הוא צורת פעולתם הדומה: **קנאות**. הם רודפי צדק מתוך גבורה ותקיפות. פנחס מניף את הרומח על זמרי, וכך אליהו מתאר עצמו בהפסרת פרשתנו כקנאי חריף שנוקט באמצעים קיצוניים.

הפסרת פרשתנו: ויגד אחאב לאיזבל את כל אשר עשה אליהו ואת כל אשר הרג את כל הנביאים
בחרב: ותשלח איזבל מלאך אל אליהו לאמר... מחר אשים את נפשך כנפש אחד מהם... ויקם ויאכל
וישתה וילך בכח האכילה ההיא ארבעים יום וארבעים לילה עד הר האלהים חרב: ויבא שם אל
המערה וילן שם והנה דבר ה' אליו ויאמר לו מה לך פה אליהו: ויאמר קנא קנאתי לה' אלוקי צבאות, כי
עזבו בריתך בני ישראל את מזבחתיך הרסו ואת נביאיך הרגו בחרב ואותר אני לבדי.

ואחרי כל הרקע הזה, עולות שתי השאלות הגדולות בהן פתחנו: ראשית, מיהו אליהו: דמות בשר ודם שגופו לא מתכלה בצורה פלאית במשך אלפי שנים, או מלאך, או רוח נפשית שפועלת מבפנים?

שנית: במה זכו פנחס ואליהו? מה עשו טוב ממשה ואהרן, שיזכו לחיות לעולם וללמד דעת? במיוחד שהיו אנשי קנאה וגבורות ולא חסד כמשה ואהרן? (בהערה הובאה העשרה מעניינת⁴).

ואף שהובא הסבר בתחילת הדברים מילקוט שמעוני, כי פנחס זכה לעשות שלום בין ה' וישראל ולכן ימונה למלאך השלום, אבל עדיין לא ברור: האם משה ואהרן לא עשו שלום בין ה' וישראל?!

ג. ביחס לשאלה הראשונה, האם אליהו הוא דמות בשר ודם, מובאת נקודה נפלאה: אליהו הוא יצור היברידי, משולב, שנהנה משני היתרונות של רוח וגוף: לפעמים מתרוצץ כמלאך ושוהה בהרבה מקומות בו זמנית ולפעמים מתלבש בגוף גשמי והעין האנושית יכולה להבחין בו.

הנה סתירה מרתקת אודותיו:

3. טור סימן רצה: אחרי הבדלה רגילים להזכיר את אליהו הנביא – דרישה: בערובין מג מסתפקים
התנאים אם יכול אליהו לבוא בשבת, משום שאם יש איסור תחומין למעלה מעשרה טפחים אי אפשר
לו לבוא, ואם אין איסור אפשר לו לבוא. לכן מזכירים במוצאי שבת אליהו, שאז זמנו לבוא בודאי.

למדנו שאליהו הנביא יבוא לבשר הגאולה ברגליו כאיש בשר ודם, ולכן אסור לו לקפוץ במהירות בשבת מעל עשרה טפחים. אבל אם היה מלאך, אין כל הדין נוגע אליו. כך נראה בגמרא נוספת:

⁴ **מהי הסיבה שאליהו מגיע לברית ופסח?** בפרקי דרבי אליעזר כח: "אמר לו הקב"ה: לעולם אתה מקנא! קנאת בשמים על גילוי עריות וכאן קנאת! חייך שאין עושין ברית מילה עד שאתה רואה בעיניך. ומכאן התקינו חכמים לעשות כסא למלאך הברית, שנקרא אליהו ז"ל מלאך הברית". מוסיף הפרישה: "ויש דורשין לגנאי, אתה מוציא לעז על בני שאינן מקיימין הברית, בעיניך תראה שמקיימין אותה". בהמשך לכך הבאנו בעבר הסבר נאה לכך שאליהו מופיע בליל הסדר, לראות יופיים של ישראל שמתקבצים בהרכב מלא לסדר ליל פסח, שכמו ברית מילה הוא המצווה המקיימת ביותר בישראל.

בבא מציעא קיד,א: אשכחיה רבה בר אבוא לאליהו דקאי בבית הקברות של עובדי כוכבים. אמר ליה לאו כהן הוא מר [אליהו הוא פנחס בן אלעזר בן אהרן הכהן] ומאי טעמא קאי בבית הקברות? אמר אליהו: לא למדת טהרות?! דתניא ר"ש בן יוחי אומר: קבריהן של עובדי כוכבים אין מטמאין.

מצד שני, תמיהה עצומה: הרי אליהו מופיע בכל ברית מדי שבת ברחבי העולם כולו וכיצד מדלג מקצה העולם ועד קצהו כנגד איסור תחומין?

החתם סופר כותב יסוד גדול⁵ **(חלק ו ליקוטים צח):** כשעלה אליהו בסערה השמימה, נשמתו עלתה למעלה, אבל גופו נשאר בגובה עשרה טפחים, ולכן לפעמים יורדת נשמתו לבד ואילו לעתיד תתלבש בגוף ויתגלה כבשר ודם [שצריך לשנות העולם ולהכשירו לגאולה]. וכך נגלה לרבה בבית הקברות.

לפי זה מובנת הסתירה: לברית מילה הוא מרחף כמלאך ולכן יכול להתרוצץ מקצה העולם ועד קצהו. אבל בגאולה העתידה יבוא כבשר ודם, כפשוטו, שהרי עליו להכשיר העולם לגאולה. ולכן אינו יכול לרחף בשבת, ועל כן מזכירים אותו במוצאי שבת כתפילה לגאולה במהרה.

וכמובן, כל זה מעצים את תמיהתנו השנייה: במה זכה פנחס זה אליהו להיות גדול ממש ומהפוך לדמות נצח שאפילו גופו הגשמי אינו מתבלה? וכיצד הפך להיות מיישב קושיות ובעיות הלכתיות?

נתחיל עם ביאור חשוב שמובא בסגנונות דומים בספרי גדולי ישראל, ונמשיך עם יסוד היסודות של מחשבת חב"ד שמובא בארוכה בספרי רבותינו נשיאנו.

ד. פנחס הוא תמצית היהודי. הוא מוסר הנפש הראשון שהפגין בצורה מעוררת השראה את העובדה **שאי אפשר להפריד בין משולש הנצח - ישראל, אורייתא וקוב"ה**. ולכן באותו רגע נולדה הגאולה. באותה מידה, **פנחס זכה למסור נפשו על דבר הלכה ולכן יזכה להיות מיישב ההלכה**.

משה עשה דברים גדולים, אבל זה היה תפקידו ושליחותו. פנחס, לעומת זאת, עמד לאבד הכול בהתפרצות על זמרי. **כי איש לא היה אמור להאמין לו שהוא מתכוון באמת**. הכול עבד נגדו.

ההלכה קובעת: "הבועל ארמית קנאים פוגעים בו", אבל להלכה הזו יש כוכבית: הפגיעה מותרת רק מתוך קנאה צרופה לכבוד שמים, ואילו מי שיש לו נגיעה קלה הוא רוצח. אולם פנחס לא נתפס כמו האיש שאכפת לו יותר מכולם. ראשית, משה בעצמו עומד במרכז המחנה ומי ביקש ממנו להתערב? שנית, הוא עצמו הכבשה השחורה של המשפחה, בהיותו היחיד שאינו כהן. שלישית, הרי בעברו עמד כתם נחיתות בזה: הוא בא ממשפחה של עובדי עבודה זרה שהייתה בהם גם אכזריות. אמו הייתה בתו של יתרו, שהיה כוהן לכל עבודה זרה בעולם. ולא סתם כהן אלא "מפטם עגלים לעבודה זרה", שהיא אכזריות נוראה. להאכילם ולהשקותם ואחר כך לשוחטם כשהם גדולים ונאים.

ולכן איש לא יאמין שהנכד של הגוי האכזר, קנאי לכבוד שמים יותר ממש רבנו! אדרבה, אנשים יטענו שהוא רוצה להשכיח את עברו המפוקפק ולכן נוהג באולטרה קיצוניות, יותר מכולם.

היו לו אפוא את כל הסיבות להירתע ולעמוד בצד כמו כולם. אבל פנחס רטט בקנאה. הוא התיישר לראות את חילולה של ההלכה. הוא ידע שזמרי כורת בגסות את הענף שהם יושבים עליו ולא יהיה אפשר להמשיך כרגיל. לכן קפץ ומסר נפשו מתוך הרגשה ברורה שלא יתכן אחרת.

וברגע הזה נולדה גאולת ישראל: באותו הרגע הוכח שאי אפשר להפריד בין המשולש הטמיר של ישראל, אורייתא וקוב"ה ונשתלו זרעי השלום בגאולה העתידה. ה' אמר: מי שהוכיח את נצחיות ישראל – הוא יזכה לבשר הגאולה בעצמו. ומי שמסר נפשו על דבר הלכה – יהיה מקים ההלכה.

⁵ ראיתי בספר בן דורנו בשם שיעורי ליל שישי, מהרב יהודה כהן, ראש ישיבה באור יהודה.

[אנו עומדים בשבוע של חג הגאולה יב-יג תמוז, וסיפורי הגבורה מאותם ימים, מהרבי הקודם עד אחרון החסידים הפשוטים, מראים דוגמה מהדהדת של ממשיכי דרכו של פנחס. לא הייתה בעיניהם שום אפשרות אחרת מלבד לדבוק באמת, בלי שום היגיון והסתברות לנצח את המערכה].

נקודת הדברים בספרו של רבי נתן שפירא הראשון, סבו של רבי נתן שפירא, המגלה עמוקות:

4. רבי נתן שפירא, הגהות על ספר הגלגולים להאריז"ל פרק נב: אליהו התשבי יפרש קושיות לעתיד, ואז יעשה שלום בין החכמים. וזה שנאמר 'הנני נותן לו בריתי' - שהיא התורה - ויעשה שלום בין החכמים. וזה זכה אליהו בשביל שאמר למשה, לא לימדתי רבינו הבעל ארמית קנאים פוגעים בו! ומאחר שהיה מזכיר ההלכה לרבו, לכן יזכה לעתיד להיות לפה למשה ולפרש כל התורה.

עד כאן רעיון אחד, ומכאן נמריא אל יסוד היסודות של מחשבת חב"ד אודות קידוש הגופניות. ישר כח גדול לידידי השליח הרב שמואל רסקין שהאיר עיני בסוגיה חשובה זו.

פנחס זה אליהו יחיה לנצח, משום שהוא ניצח את המוות. הוא ניצח את המוות, משום שהוא **תיקן את סיבת המוות**. הוא חזר אחורה אל הרגעים שלפני חטא עץ הדעת וסיבת המוות לא חלה עליו.

האירוע הבולט ביותר בחייו של אליהו הנביא – שהוא הדמות היחידה בתנ"ך שמתוארת באופן המופלא הזה – הוא יציאתו מהעולם: אליהו פרח עם גופו לשמים. כן, הוא עמד לפני כיסא הכבוד עם אותו גוף חומרי ומסואב שכל אחד יודע כמה הרהורי חטא ספוגים בו. משה רבנו, לעומת זאת, נטמן באדמה, כך שגופו לא היה ראוי כביכול לעלות לשמים.

הנה עובדי ה' נחלקים לשתי קבוצות: עובדי ה' בנשמתם ועובדי ה' בגופם. יש יהודים גדולים כאלו שהצליחו להגביר את הנפש ברמה כזו, עד שהדחיקו את קיום הגוף. הם כל כך תפוסים בעולם של קדושה, עד שאין להם צרכים גופניים. משה רבנו היה דוגמה לאדם כזה. הוא כל כך היה מואר בספירות של קדושה, עד שלא מצא חיבור לענייני חומר. הוא פרש מאשתו, איננו מוצאים אותו מגדל משפחה, וגם עלה לשמים כאחד המלאכים ולא אכל ארבעים יום. אמנם עליית גופו שם, לא הייתה בגלל קידוש גופו, אלא בגלל **שגופו התבטל לנשמתו**. הגוף הפסיק לדרוש את המגיע לו.

מנגד, יש יהודים כאלו שהם עובדי ה' בגופם: הם חיים בצורה הרמונית משולבת נפש-גוף, עד שהגוף עצמו הופך להיות קדוש. הם אוכלים נכון, שותים נכון, ישנים נכון, עד שהגוף נסחף להעריך קדושה. נזכור שהגוף אינו אויב, אלא בסך הכול ילד מפונק שאוהב ליהנות. ועובדי ה' בגופם השכילו להטמיע את ההכרה שאלוקות היא הדבר הטוב ביותר, עד שהגוף מחפש בעצמו את התאוות הללו.

דוגמה: כולנו מכירים אנשים שאוכלים נכון. הם הטמיעו את ההכרה שהקיבה היא לא פח זבל וכל דבר שנכנס מותר רושם. כך הרגילו עצמם לאכול בריא ולהתרחק ממה שלא מועיל. הם לא מדכאים את התאוה, אלא התאוה שלהם נוטה לאכול את הטוב ולהתרחק מהרע.

ברמה גבוהה יותר, עובדי ה' בגופם הנחילו בעצמם את ההכרה שאלוקות היא הטוב המושלם ולכן הגישה הטבעית שלהם היא מוכוונת קדושה. הם עובדים לשם שמים, אוכלים לשם שמים ומנהלים משפחה לשם שמים. לפעמים אפשר למצוא יהודי כזה, שברור לו שהפרנסה באה משמים ולכן בסוף חודש הוא בא מעצמו לתת צ'ק למעשר. הוא לא מתעלה מעל מידותיו, אלא הראש שלו מוכוון השגחה פרטית ורואה בעיניים כיצד הצלחתו באה מהשותף האלוקי וחיבת לו החזר.

העובדה שאליהו הנביא הוא האדם היחיד המתואר בתנ"ך כמי שלא נקבר באדמה, אלא טיפס עם גופו השמימה, מעידה שהגוף שלו התאים לשם. הגוף התעלה לבקש אלוקות כמו הנשמה.

הנהגה דומה, במובן מסוים, ראינו אצל פנחס: כל כוחות נפשו וגופו התגייסו להגן על דבר ה'. לא הייתה זו רק הנהגה רוחנית של תפילה או לימוד תורה, שמתקיימת בתוך היכולות של מעלה, אלא באמצע מחנה ישראל, במקום זימה ופריצות, התעוררו כוחות נפשו למסור חייו ממש על דבר הלכה. הייתה זו הפגנה של אדם שאין בו כלום, מלבד ה' אלוקיו.

בכך התגבר 'פנחס זה אליהו' על יצר המוות וחי לעולם. הוא תיקן את באג הזמניות והתנשא מעליו.

הבה נחזור אחורה אל הרגע הנורא שילד את המוות: מראש, הרי כולנו תוכננו לחיות לעולם. האדם נברא על ידי בורא נצחי ולכן אמור היה להתקיים כמו הבורא בעצמו. "ואתם הדבקים בה' אלוקיכם חיים כולכם היום". אמנם חטא עץ הדעת החדיר וירוס למערכת והפך את כולנו לזמניים.

מה שקרה הוא, שבחטא עץ הדעת נוצר פיצול בין הנפש והגוף: בעוד שקודם היה הגוף מוכוון קדושה וראה עצמו כמשרת אלוקי, פתאום נולד קול חדש של "אני גופני". איך אני נהנה מזה? כיצד אני מתקדם מזה? מה אני מרגיש לגבי זה? אדם וחווה החלו לחוות את גופם כישות בפני עצמה וחשו את יצר העונג בנפרד משליחותם הקדושה.

זה עומק ההסבר לכך, שקודם החטא הסתובבו ערומים בטבעיות, ואילו אחרי החטא, חשו בושה. שכן קודם נתפס הגוף ככלי לקיים רצון העליון, ואם כן מה ההבדל בין היד הגלויה לאיברים אחרים? כולם משרתים של מעלה. אבל עם החטא התערבה בהם הכרה חדשה: אני עצמי, אני שעומד בנפרד ממך, אני שרוצה ליהנות יותר ממך, אני מתענג, אני בולט ודומיננטי.

וכך נולדה הבושה. כי הבושה היא הפער בין מה שאני עכשיו למה שאני מסוגל להיות. היא ההבנה הקשה שאני ואתה הפכנו להיות מתחרים על אותם משאבים, כמעט אויבים.

ואז נוצר המוות, כי גוף נמוך כזה אינו יכול להתקיים לעולם. מוטב שיתקיים רק באופן זמני ויגרום פחות נזק. מנגד, פנחס זה אליהו החל לפעול הפוך ולגלגל את הזמן לאחור. הוא החל תנועה של עובדי ה' בגופם שמרימים את הגוף למעמדו הבסיסי כמשרת ה'. ואז הגוף מתאחד עם הנפש ויכול להישאר קיים לנצח כמותה, למטה כמו למעלה.

ליקוטי שיחות ב/610: ישנו חילוק מהותי בין משה ואליהו (ופנחס זה אליהו), שאף שכשנולד משה התמלא הבית אורה, אבל הגילוי לא חדר בתוך הגוף הגשמי. ולכן גופו טעון קבורה. אמנם אליהו פעל זיכור בגופו הגשמי, עד שעלה בסערה השמימה עם גופו. וזה קשור עם הגאולה העתידה, שעניינה הוא 'וראו כל בשר', שהבשר הגשמי יזדכך ברמה כזו שיראה אלוקות בעצמו.

נסיים: בשיחותיו הקדושות היה נוהג הרבי לאחל שמשיח יבוא תיכף ומיד, עוד טרם תפילת מנחה וכו'. וכאן עולה השאלה כיצד משיח יכול לבוא כעת והרי אליהו אמור להקדים אותו לפחות ביום אחד?

ביחידות לקרן 'מחנה ישראל' ז תשרי תשנא, גילה הרבי דברים מדהימים: "מכיון שמשיח יכול לבוא בכל יום, 'אחכה לו בכל יום שיבוא', ואליהו הנביא צריך לבשר יום קודם אודות ביאת המשיח, הנה אליהו בא בטבריה, בפועל ממש בכל יום ומבשר על ביאת המשיח, (במיוחד) לאלו שעומדים במעמד ומצב של 'אחכה לו בכל יום שיבוא'", ובקרב ממש.

**כתיבת הדרשות והשיעורים והפצתם באופן חופשי
מתאפשרת בתמיכתם של שלוחי הרבי ברחבי תבל**

**ובחסותו האדיבה של הנגיד החסידי
ר' שניאור ורעייתו יוכבד שיחיו מינסקי
להצלחה רבה בכל ענייניהם
ולעילוי נשמת מרת
שיינא בעשא בתיה בת יוסף דב**